

Майя Жулінська – кандидат
філологічних наук, доцент кафедри
іноземних мов та перекладу
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Найпопулярніша лексика 2023 року

Найпопулярніша лексика в будь-якій мові завжди відображає актуальні проблеми, тренди й хвилювання, настрої людства у світлі останніх подій протягом певного періоду. Вибір слова року, започаткований у Німеччині 1972 року Товариством німецької мови, став віддзеркаленням найважливіших понять у суспільній думці у певному конкретному році [4].

Хоча існує багато різних підходів до визначення слова року, популярність слова та його соціальна значущість є основним критерієм при виборі.

Мета даної роботи полягає у дослідженні вибору слова 2023 року за версією відомих словників, з'ясуванні їх значення та визначенні відображення головних інтересів суспільства протягом даного періоду.

Словник сучасної української мови та сленгу “Мислово” назвав *мобілізацію* словом 2023 року. Такий вибір абсолютно очевидний й не випадковий, оскільки мобілізація перебувала і зараз перебуває в центрі уваги українців, викликає гарячі дискусії й пропозиції.

Іншою найпопулярнішою лексикою в Україні стали наступні слова й фрази-претенденти на перше місце у рейтингу: *контрнаступ*, *ухлянт*, *блокада/деблокада*, *яйця по 17 гривень*, *літо в Криму*, *дрон*, *позиційна війна* [1].

Як бачимо, практично вся лексика пов'язана з трагедією нашої країни, отже, не дивно, що вона відображає найгостріші проблеми й питання, до яких прикутий інтерес громадян в ЗМІ й соцмережах. Навіть одне з найпопулярніших слів *ШІ* (штучний інтелект) у світі, в Україні воно також вживається здебільшого у контексті застосування у військовій сфері.

У Німеччині словом 2023 року за рішенням журі Товариства німецької мови у Вісбадені стало *Krisenmodus* (кризовий режим). Журі акцентує на “мовній радикалізації” у зв'язку з почуттям страху, безпорадності й розгубленості у реакції на кризи, що відбуваються:

російсько-українська війна, конфлікт на Близькому Сході, зміна клімату, енергетична криза, інфляція й інші проблеми.

Цікаво, що іншим претендентом на слово 2023 року у Німеччині стало *Antisemitismus* (антисемітизм), що не дивно на тлі проявів жорсткого антисемітизму в країні у зв'язку зі збройною відповіддю Ізраїля на напад терористів ХАМАС. Також у перший трійці лідирує слово *leseunfähig* (нездатний читати), який відображає кризу в освітній системі країни [3].

Укладачі Оксфордського словника обрали словом 2023 року сленг *rizz* – *чарівність, стильність, романтична привабливість* (скорочення від *charisma* – *харизма*). Воно набуло популярності після інтерв'ю з актором Томом Голландом, в якому він висловився про свою харизму: “I have no rizz whatsoever, I have limited rizz”.

Іншими фіналістами слова року стали слова *prompt* (*підказка*) – *інструкція, надана програмі штучного інтелекту*; *situationship* (*ситуативні стосунки*) – *неофіційні романтичні або сексуальні стосунки, які не є сталими*; *Swiftie* (*свіфті*) – *палкі шанувальники або прихильники співачки Тейлор Свіфт* [2].

Цьогоріч словом року за версією словника Collins стала аббревіатура *AI* (*artificial intelligence*) – *штучний інтелект*, популярність якої зросла у чотири рази у 2023 році. Сутність терміну полягає у тому, як за допомогою комп'ютерних програм можливо моделювати людські когнітивні функції. Іншими найпопулярнішими словами 2023 року Collins визначив наступні: *deinfluencing* – *переконання інфлюенсерами своїх прихильників уникати певних товарів і способу життя*; *greedflation* – *компанії, які використовують інфляцію для отримання прибутків*; *nero baby* – *людина, яка просунулась в кар'єрі через знаменитих батьків* [6].

Мовні експерти Кембридзького словника визначили дієслово *hallucinate* (*галюцинувати*) словом 2023 року, яке набуло нового значення в контексті провідних технологій й штучного інтелекту. Оскільки штучний інтелект не завжди надає правильну інформацію, часом спотворюючи її, він ніби галюцинує [7].

Прикметник *authentic* (*автентичний, не фальшивий, справжній*) став словом 2023 року за версією словника Merriam-Webster. Термін набув популярності на тлі розвитку штучного інтелекту, ідентичності й соцмереж. Серед інших претендентів на звання слова року Merriam-Webster визначає, наприклад, *deepfake* (*дипфейк*) – *технологія на основі штучного інтелекту, що дає можливість створювати*

фальшиві відео. Або *coronation* (коронація), слово, яке досягло піка популярності у 2023 році завдяки коронації Чарльза III [5].

Символ року в Японії традиційно був написаний на листку з рисового паперу й пізніше публічно оголошений настоятелем буддистського Храму чистої води у Кіото на щорічній церемонії. Ним став ієрогліф *zei* – *податок*, який був обраний як результат загальнонаціонального голосування. Даний ієрогліф відображає хвилювання людей з приводу підвищення податків. Цікавим є той факт, що символом року обирають цей ієрогліф вже вдруге (він також був переможцем у 2014). На другому місці за популярністю став ієрогліф *sho/atsui* – *спекотний*, що можна пояснити хвилюванням щодо аномальної спеки 2023 року у зв'язку з надзвичайними проблемами у кліматичній сфері. Третє місце посів ієрогліф *ikusa/tatakau* – *війна*, який набув популярності через повномасштабну війну в Україні та між Ізраїлем й ХАМАСОМ [8].

Таким чином, аналіз вибору слова року у 2023 в різних країнах показує, що найактуальніші проблеми, які хвилюють людство за останній період, пов'язані зі штучним інтелектом, війною, кризою у багатьох сферах, інфляцією та трендами у засобах масової інформації. Якщо порівнювати інтереси суспільства роком раніше, то можна відзначити, що пандемія, глобальна криза і війна були головними викликами на той період.

Як бачимо, вибір слова року віддзеркалює настрої й суспільну свідомість людей, глобальні тенденції у різних країнах протягом року.

Література:

1. В Україні словом 2023 року стала “мобілізація”. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3809779-v-ukraini-slovom-2023-roku-stala-mobilizacia.html> (дата звернення: 16.01.2024).
2. За версією Оксфордського словника словом 2023 року став інтернет-сленг: до чого тут актор Том Голланд. URL: <https://suspilne.media/culture/631486-za-versieu-oksfordskogo-slovnika-slovom-2023-roku-stav-internet-sleng/> (дата звернення: 17.01.2024).
3. Словом 2023 року у Німеччині стало “Krisenmodus” (“Кризовий режим”). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3797756-u-nimeccini-nazvali-slovo-roku.html> (дата звернення: 16.01.2024).

4. Слово року. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Слово_року (дата звернення: 16.01.2024).

5. Authentic: Merriam-Webster's word of the year. URL: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-67543895> (дата звернення: 17.01.2024).

6. Collins Dictionary обрав слово року: фахівці Grade розтлумачують значення. URL: https://lb.ua/tech/2023/11/07/582953_collins_dictionary_obrav_slovo_rok_u.html (дата звернення: 17.01.2024).

7. Hallucinate is Cambridge Dictionary's word of the Year 2023. URL: <https://www.cambridge.org/news-and-insights/hallucinate-is-cambridge-word-of-the-year-2023> (дата звернення: 17.01.2024).

8. Japan chooses 'tax' as kanji of the year amid concern over cost of living. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/dec/13/japan-kanji-word-of-the-year-tax-cost-of-living> (дата звернення: 17.01.2024).